

Zikrin Ehemmiyeti

Zikir; kelime manasıyla "*hatırlamak*" demektir. İstılahta ise *Cenab-ı Hakk'ın esmasını, kibriya ve ulûhiyetini kalben ve lisanen anmaktır.*

Evet, zikir, Allah ile kul arasında irtibatı ve münasebeti kuracak en önemli vasıtalardan biridir. Zikir; ibadetin özü ve özetidir. Zikir, kalpten gaflet perdesini kaldırır, kişiyi Allah'a yaklaştırır ve O'na dost eder.

Peygamber Efendimiz (sav.) şöyle buyururlar:

“Allah’a giden yollar mahlûkatın nefesleri kadardır.”

Bu yolların en kısası ve en yakını zikrullahtır.

Zikrin belli bir vakti ve bir mekânı yoktur. İnsan, karada, denizde, seferde, zenginlikte, fakirlikte, hastalık anında, ayakta ve otururken, yatarken ve gezerken, gizli ve aşikâre olarak, her zaman ve her yerde Allah'ı zikredebilir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Onlar ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah'ı anarlar; göklerin ve yerin yaratılışını düşünürler: 'Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın, sen münezzehsin. Bizi ateşin azabından koru.’”
(Âl-i İmran Suresi, 3/191)

Başka bir ayette ise mealen şöyle buyrulur:

“Artık namazı bitirdiğiniz vakit ayakta iken, otururken ve yanlarınız üzerindeyken Allah'ı anın...” (Nisa Suresi, 4/103)

Bütün Mahlûkat Cenab-ı Hakk'ı Tesbih Etmektedir

Semavat ve arz ve içindeki bütün mahlûkatın, Cenab-ı Hakk'ı tesbih ve hamd ettikleri bir ayette şöyle ifade edilir:

“Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunan her şey (melekler, cinler)

onu hamd ile tesbih eder. Fakat siz, onların tesbihini iyi anlamazsınız. O, hakikaten halîmdir, gerçekten bağışlayıcıdır.” (İsrâ Suresi, 17/44)

Semavat ve arzdaki her mahlûk, deryadaki balıklar, ormandaki ağaçlar ve dağlardaki çiçekler Allah'ı tesbih ve ta'zim ederse, elbette ki; Cenab-ı Hakk'ın en büyük, en itibarlı, en sevgili ve en şerefli mahlûku ve yeryüzünün halifesi olan insanın ondan istisna edilmesi düşünülemez.

“Evet bir bahr-ı müsebbih olan şu semâvâtın kelimât-ı tesbihîyyesi; güneşler, aylar, yıldızlar olduğu gibi, bir tayr-ı müsebbih ve hâmid olan şu zeminin dahi elfâz-ı tahmîdiyyesi; hayvanlar, nebatlar ve ağaçlardır. Demek herbir ağacın, herbir yıldızın cüz'î birer tesbihâtı olduğu gibi; zeminin de ve zeminin herbir kıt'asının da ve herbir dağ ve derenin de ve berr ve bahrının da ve göklerin herbir feleğinin de ve her bir burcunun da birer tesbih-i küllîsi vardır. Şu binler başları olan zeminin her başında yüzbinler lisanlar bulunan ve her lisanda yüzbin tarzda tesbihat çiçeklerini, tahmidat meyvelerini, âlem-i misâlde tercümanlık edip gösterecek ve âlem-i ervahta temsil edip ilân edecek, ona göre elbette bir melek-i müekkeli vardır.” (Nursî, B.S., Sözlür, On Dördüncü Söz)

Zikrullah, ruhu aydınlatır, kalbi tatmin eder. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“İyi biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı zikretmekle (anmakla) huzur bulur.” (Ra'd Suresi, 13/ 28)

Evet, Allah u Teala'nın kudret ve azametini, lütuf ve keremini hatırlamak ve tasdik etmek ile kalp huzura kavuşur, sükûnet bulur. Kalpte bir inşirah, bir itimat tecelli eder, vicdan da ıstıraptan kurtulur ve huzura kavuşur. Çünkü kalp, imanın mahalli, marifet ve muhabbetin, sıfat ve esma-i ilâhiyenin tecelligâhı, bütün feyizlerin ma'kesi ve manevî duyguların merkezidir. Kalp, iman, marifet, muhabbet, zikir ve fazilet gibi ulvî hakikatlerle kıymet kazanır, nurlanır ve ancak onlarla tatmin olur.

Allah zikredilince mü'minin kalbinde havf ve haşyet, O'na karşı tazim ve tebcil hissi tecelli eder; imanı artar, kalbi tenevvür eder.

Evet, kalp, Allah'a dost olmanın, O'nu sevmenin ve O'nu zikretmenin şevk ve heyecanı ile mesrur olur. O cemalin didarına -velev bir saniyecik olsun- nail olmak, o kalp sahibi için cennetlere değişilmez bir makam-ı âlâdır.

Peygamber Efendimiz (sav.) zikrin ehemmiyetini şöyle ifade etmektedir:

“Cennet ehli hiçbir şeye hasretlik çekmeyecek, ah vah etmeyecek, diz dövmecek. Ancak dünyadaki Allah'ı zikretmeden geçirdiği saatlere pişmanlık duyacaklardır.”

“Âdemoğlu, zikrullahtan daha ziyâde kendini Allah'ın azâbından koruyabilecek bir amel işlememiştir.” (Tirmizî, Daavât 6)

“Asla gölge bulunmayan kıyamet gününde Allah Teala yedi sınıf insanı kendi rahmeti altında gölgelendirir. Bunlardan birisi de; kimsenin bulunmadığı yerde Allah'ı zikredip, Allah korkusundan gözleri yaşaran kimsedir.” (Buhari, Ezan 36; Müslim, Zekat 91)

“Allah indinde, sizin gümüş ve altın sadaka vermenizden, cihat yapmanızdan daha alâsını ve daha ulvisini haber vereyim mi?” Sahabeler *“Nedir? Ya Resulullah!”* dediklerinde Peygamber Efendimiz (sav.) **“Zikrullahtır.”** diye cevap verdiler.

“Akşam ve sabah Allah'ı zikretmek (tefekkür etmek), Allah yolunda kılıçların kırılmasından ve yine Allah uğrunda malı, saçarcasına infak etmekten daha faydalıdır.” (Tirmizî, Daavât 6) buyurmuşlardır.

İbn-i Hacer bu hadisin şerhinde şu açıklamayı yapar: “Burada zikirden maksat kâmil manadaki zikirdir. Bu ise lisanen zikrederken kalple de hamdetmek ve fikren de Allah'ın azamet ve celalini tefekkür etmekle olur. Nitekim dil, kalp ve fikirle beraber icra edilen bir zikrin sevabı hiçbir amel ile muvazeneye gelmez.

Zikrin önemini belirten bir hadis-i kudside şöyle buyrulur:

“Kulum beni zikredip benim için dudaklarını kıpırdattığı müddetçe ben o kulomla beraberim.” [İbn-i Mace, Edeb, 53, (3792); Ahmed, Müsned, 2/540]

Evet Allah u Teala kendisini zikreden bir zakirin kalbinden uzak olmaz, onun refiki ve dostu, habibi ve tabibi olur, ona şifa verir. Özür ve tövbelerini kabul eder,

günahlarını setreder. Dualarına icabet eder, musibet ve belalarını def eder.

Bu ise Cenab-ı Hakk'ın sevgili kullarına en büyük bir ihsanı ve en mühim bir iltifatıdır. Bu iltifata mazhar olan bir mümin Cenab-ı Hakk'ın muhabbetini hiçbir zaman kalbinden çıkarmaz. O muhabbet o kulun kalbinde parlayan bir ziya ve sönmeyen bir nur gibi devam eder. Evet huzur-u kalp ve ihlas ile zikreden zakir, Allah ile ünsiyet peyda eder, O'na karşı muhabbeti artar. Artık O'nun zikrini dilinden ve gönlünden bırakamaz.

Bediüzzaman Hazretleri zikrin ehemmiyetini şöyle ifade eder:

"İ'lem Eyyühel-Aziz! Tohum olacak bir habbenin kalbi, yani içi delindiği zaman, elbette sünbüllenip neşv ü nema bulamaz; ölür gider. Kezalik ene ile tabir edilen enaniyetin kalbi, Allah Allah zikrinin şua ve hararetiyle yanıp delinirse, büyüyüp gafletle firavunlaşamaz. Ve Hâlık-ı Semavat ve Arz'a isyan edemez. O zikr-i İlahî sayesinde, ene mahvolur."

"İşte Nakşibendîler, zikir hususunda ittihaz ettikleri zikr-i hafî sayesinde kalbin fethiyle, ene ve enaniyet mikrobunu öldürmeğe ve şeytanın emirberi olan nefs-i emmarenin başını kırmağa muvaffak olmuşlardır. Kezalik Kadirîler de zikr-i cehrî sayesinde tabiat tağutlarını tar ü mar etmişlerdir." (Nursî, B.S., Mesnevi-i Nuriye, Hubab)

Müminler Allah'ı zikretmekle memur ve mükelleftir.

"Ey İman edenler! Allah'ı çok zikrediniz." (Ahzâp Suresi 33/41),

"Rabbini, içinden, yalvararak ve korkarak, (fakat) yüksek olmayan bir sesle sabah ve akşam an. Gafillerden olma." (A'raf Suresi, 7/205)

gibi birçok ayet bu hakikati ders vermektedir. Bu bakımdan, amel-i salihin en efdali, en ekmeli ve en azimi zikrullahıdır. Çünkü zikir muhabbetullahın en büyük vesilesidir. Cenab-ı Hak bu ayette olduğu gibi, başka ayetlerde de kullarını zikre davet ediyor. Tâ ki, o zikir sayesinde müminler Allah u Teala'nın azamet ve kudretini düşünsünler ve gafletten kurtularak necat ve felah bulsunlar.

Ömer Nasuhi Bilmen yukarıdaki ayetin tefsirinde şöyle der:

"Bu mübarek âyetler de müminlerin Hak Teâlâ Hazretlerini zikir ve tesbih ile mükellef olduklarını bildiriyor. Ve o Yüce Mâbud'un ve Melâike-i Kiram'ın

müminler hakkındaki merhamet ve şefkatlerini beyân buyuruyor ve o müminleri haklarında hazırlamış pek yüce mükâfat ile müjdelemektedir.
Şöyle ki:

(Ey imân etmiş olanlar!.) Ey Allah'ın birliğini, Hz. Muhammed'in Peygamberliğini tasdik etmek şerefine nail bulunanlar!. (Allah'ı çokça zikir ile zikir ediniz) O Yüce Mâbud'u daima tevhide, takdise, temcide devam eyleyiniz, gafilce bir halde yaşamayınız."

Yine bir ayette mealen şöyle ifade edilir:

"Siz beni zikredin ki, ben de sizi zikredeyim." (Bakara Suresi, 2/152)

Yani, "Ben nihayetsiz ihsanlarımla sizleri taltif ediyorum, siz de lisanınızla beni tesbih, ta'zim, tahmid ve takdis ediniz; kalbinizle de azamet ve kudretimi tefekkür ediniz."

Bediüzzaman Hazretleri şöyle buyurur:

"Sonra görür ki: Bir Rabb-ı Rahîm, rahmetinin güzel meyveleriyle kendini sevdirmek ister. O da Ona hasr-ı muhabbetle, tahsis-i taabbüdle kendini ona sevdirebilir."

"Sonra görüyor ki: Bir Mün'im-i Kerîm, maddî ve mânevî nimetlerin lezizleriyle onu perverde ediyor. O da ona mukabil; fiiliyle, hâliyle, kâliyle, hattâ elinden gelse bütün hasseleri ile, cihâzâtı ile şükür ve hamd ü senâ eder." (Nursî, B.S., Sözler, Yirmi Üçüncü Söz)

Yine Üstad Hazretleri Cenab-ı Hakk'ın vermiş olduğu nimetlerine mukabil bizden ne istediği ve o nimetlere karşı ne şekilde şükür edileceğini şöyle ifade etmektedir:

"Evet o Mün'im-i Hakiki, bizden o kıymettar ni'metlere, mallara bedel istediği fiat ise; üç şeydir. Biri: **Zikir**. Biri: **Şükür**. Biri: **Fikir**'dir. Başta '**Bismillah**' zikirdir. Âhirde '**Elhamdülillah**' şükürdür. Ortada, 'bu kıymettar hârika-yi san'at olan nimetler Ehad-ü Samed'in mu'cize-i kudreti ve Hediye-i rahmeti olduğunu düşünmek ve derk etmek' fikirdir."

"Bir pâdişahın kıymettar bir hediyesini sana getiren bir miskin adamın ayağını öpüp, hediye sahibini tanımamak ne derece belâhet ise, öyle de; zâhirî mün'imlere medih ve muhabbet edip, Mün'im-i Hakiki'yi unutmak; ondan bin derece daha belâhettir." (Nursî, B. S., Sözlür, Birinci Söz)

"Leziz taamlara, hoş meyvelere şâkirâne muhabbet-i meşruanın uhrevî neticesi, Kur'ân'ın nassıyla, Cennete lâyük bir tarzda leziz taamları, güzel meyveleridir. Ve o taamlara ve o meyvelere müştehiyâne bir muhabbettir. Hattâ dünyada yediğın meyve üstünde söylediğın '**Elhamdülillâh**' kelimesi, Cennet meyvesi olarak teccessüm ettirilip sana takdim edilir. Burada meyve yersin, orada '**Elhamdülillâh**' yersin. Ve nimette ve taam içinde in'âm-ı İlâhîyi ve iltifat-ı Rahmânîyi gördüğünden, o lezzetli şükr-ü mânevî, Cennette gayet leziz bir taam suretinde sana verileceğı, hadisin nassıyla, Kur'ân'ın işârâtıyla ve hikmet ve rahmetin iktizasıyla sabittir." (Nursî, B.S., Sözlür, Otuz İkinci Söz'ün Üçüncü Mevkıfı)

Evet insanın Cenab-ı Hakk'ı zikretmesi, O'nun insanı zikretmesine en büyük bir sebeptir. Demek ki, insan ne zaman Allah'ı zikrederse, Allah da onu zikreder. Nitekim bir hadis-i kudside şöyle buyrulur:

"Kulum beni تنها yerde zikrederse, ben de onu kendi zatımda zikrederim. Cemaatte zikrederse, ben onu beni andığı cemaatten daha iyi bir cemaatte anarım. Kulum bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşıırım. Kulum bana bir zir'a yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşıırım. Kulum bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak gelirim. (Yani onun isteklerine süratle icabet ederim.)" (Buhari, Tevhid,15,50; Müslim, Zikr, 20, 21, 22)

Evet, Cenab-ı Hak, ariflerin süruru, âşıkların maşuku, mücrimlerin melceidir. Allah'ın insanı zikretmesi, insanın O'nu zikretmesinden daha ulvi ve daha büyüktür. İnsanın, Allah'ı zikretmekle kalbini, ruhunu, aklını, fikrini ve lisanını tenvir etmesi, ebedi saadet ve selametini kazanmasına vesiledir. Mümin-i kâmil olmak için Allah'ın zikrine kalben ve lisanen devam etmek vücut derecesinde zaruridir. Zira bir mümin için, Cenab-ı Hakk'ın zikrine mazhar olmaktan daha büyük bir şeref, daha büyük bir lütuf ve daha büyük bir ihsan olamaz.

Şu da bir hakikattir ki, Allah'ın insanlara zikrullah'ı nasip etmesi, insanları sevmesinin bir alameti olduğu gibi, Allah'ı sevmenin alameti de zikrullahtır.

Ebu Hüreyre'den(r.a) rivayet edilen bir hadis-i şerifte; Peygamber Efendimiz (sav.) şöyle buyururlar:

"Allah u Teala'nın bir kısım melekleri vardır ki onlar, yeryüzünde dolaşır ve zikir ehlini ararlar. Onlar, Allah'ı anan bir cemaat bulunca, birbirlerine: '*Aradığınız geliniz!*' diyerek seslenirler. Bunun üzerine melekler, zikir ehlini dünya semâsına kadar kanatlarıyla tavaf edip etrafını kuşatırlar. Rableri, onları pek iyi bildiği hâlde, Meleklerle:

'**Kullarım ne söylüyorlar?**' diye sorar.

Melekler: "**(Sübhânallah, diyerek)** Seni tesbih ediyorlar, **(Allahu Ekber, diyerek)** Seni tekbir ediyorlar, **(Elhamdulillah, diyerek)** Seni hamd ve sena ediyorlar." diye cevap verirler.

- Allah u Teala: "**O kullarım, Beni görüyorlar mı?**"

- Melekler: "*Hayır, vallahi onlar, Seni görmüyorlar.*"

- Yüce Allah: "**Ya o kullarım, Beni görseler nasıl olurlar?**"

- Melekler: "*Eğer onlar, Seni görselerdi, Sana karşı ibadet ve taatleri, zikir ve tesbihleri, temcid ve tahmidleri daha şiddetli ve daha ziyade olurdu.*"

- Allah Teâlâ: "**O kullarım Benden ne diliyorlar?**"

- Melekler: "*Cennet istiyorlar.*"

- Allah Teâlâ: "**Peki onlar, cenneti görmüşler mi?**"

- Melekler; "*Hayır, görmemişler!*"

- Yüce Allah: "**Ya onlar, cenneti görselerdi ne yaparlardı?**"

- Melekler: "*Eğer onlar cenneti görselerdi, ona karşı, ihtiyaçları daha çok, talepleri daha şiddetli, rağbetleri daha büyük olurdu.*"

- Allah Teala: "**O kullarım, neden istiaze ediyorlar?**"

- Melekler: "*Cehennem ateşinden.*"

- Yüce Allah: "**Onlar cehennemi görmüşler mi?**"

- Melekler: "*Hayır, vallahi onu görmemişler.*"

- Yüce Allah: "**Ya onu görselerdi, ne yaparlardı?**"

- Melekler: "*Ondan daha çok sakınırlar ve ondan daha çok korkarlardı.*"

Bunun üzerine Allah Teâlâ: "**Ey meleklerim, Ben, sizleri şahid tutuyorum ki, Ben, o zikreden kullarımı mağfiret ettim.**" diye buyurur.

- Meleklerden biri: “O zikredenlerin arasında filan kişi var ki, o zikredenden değıildi. O bir haceti için gelip o zikir meclisine oturmuştu.” der.

- Allah Teâlâ: **“O mecliste oturanlar, öyle kemâl sahibi kimselerdir ki, onlarla birlikte oturan kimseyi de affettim.”** cevabını verir. (Buhari, Deavat 66; Müslim, Zikir 8)

Bu bakımdan, insan, Cenab-ı Hakk’ın kendisine ihsan ettiği nutuk ve beyan nimetinin şükrünü, Kur’an ve onun ulvi hakikatlerini okumak, başkalarına da tebliğ etmek, zikir ve tesbihle meşgul olmakla eda etmelidir. Zira onun söylediğı her güzel söz, Allah’ a yükselmektedir. Bu husus bir ayette şöyle ifade edilmektedir:

“Kim ululanmak hevesine düşerse (bilin ki) bütün ululuk Allah’ındır. Güzel kelimeler ancak Ona yükselir. Onu da iyi amel (ve hareket) yükseltir. Kötülükleri tuzak yapanlar (a gelince): Onlar için çetin bir azâb vardır. Onların (kurdukları) tuzanın bizzat kendisi mahvolur.”
(Fatır Suresi, 35/10)

Bediüzzaman Hazretleri şöyle buyurur:

“Hava unsurunun yüksek ve ehemmiyetli bir vazifesi مَلَكًا تَعَصَّرَ عَلَيْهِ الطَّيْبُ hakikatli ve imanî ve mânidar ve güzel sirriyle âyetinin kelimelerin kalem-i kaderin istinsâhiyle ve izn-i İlâhî ile intişar etmesiyle bütün küre-i havadaki melâike ve ruhanîlere işittirmek ve Arş-ı Âzam tarafına sevk etmek için Kudret-i İlâhî kaleminin mütebeddil bir sahifesi olmaktır.” (Nursî, B.S, Emirdağ Lahikası 2. Cilt)

Peygamber Efendimiz de (sav.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyururlar:

“Nerede bir cemaat toplanır ve Allah’ı zikrederlerse, melaikeler onları kuşatır, etraflarında dönerler. İlahi rahmet onları kaplar ve Allah Teala kendi katında olanlara onları anlatır.” (Müslim, Zikr 139; İbni Mace, Mukaddime 225)

Zikrin ne kadar ehemmiyetli olduğu ve zikr-i ilahinin müminlerin necat ve felahına nasıl vesile olacağı Hazret-i Yunus'un (as.) kıssasından da açıkça anlaşılmaktadır:

Cenab-ı Hak, Yûnus İbni Matta'yı (a.s.) Ninova kasabası halkına peygamber olarak göndermişti. Yunus (as.) onları Allah'a imana davet ediyor, ancak onlar onun davetine icabet etmeyip, Allah'ın emir ve yasaklarına uymuyor ve isyan üzere yaşıyorlardı. Sonunda Yunus (as.) onlara kızmış ve üç gün sonra başlarına büyük bir azabın geleceğini söyleyerek aralarından ayrılıp gitmişti. Ninova halkı, başlarına gelecek felaketten dolayı Cenab-ı Hakk'a dua ve niyazda bulunmuş ve tevbe ederek O'na sığınmışlar, Allah Teâlâ da onlardan azabı kaldırmıştı. Bu husus bir ayette şöyle ifade edilmektedir:

“İmân edip îmânı kendisine fayda sağlayan bir kasaba olsaydı ya? Yûnus'un kavmi müstesna. Onlar, îmân ettikleri zaman üzerlerinden bu dünya hayatında rüsvâyılık azabını kaldırdık, bir zamana kadar da kendilerini faydalandırdık.” (Yunus Suresi, 10/98)

Hız Yunus (a.s.) oradan uzaklaşınca bir gemiye binmişti. Derken gemi büyük bir fırtınaya tutulmuş ve dalgalara mukavemet edemez bir hale gelmişti. Yolcular arasında büyük bir panik, heyecan, endişe ve korku hâkim olmuştu. Bunun üzerine Yunus (as.): “Bu gemi benim yüzümden batacak, siz beni denize atın ve kendinizi kurtarın.” dedi. Geminin reisi: “Sen kimsin? Seni niçin denize atalım” deyince, Yunus (as.): “Ben Ninova halkına gönderilmiş bir peygamberim. Onlar beni dinlemedikleri için kızıp oradan uzaklaştım. Bir peygamber Allah'tan vahiy gelmeden kendi hevesine göre hareket edemez. Ben Cenab-ı Hak'tan müsaade almadan kavmimi terk ettiğim için hata yaptım. Rabbim de beni cezalandırdı Bu felaket benim yüzümden oldu.” Geminin yetkilisi; “Biz bir peygamberi nasıl denize atarız.” Diyerek itiraz etti. Yunus (as.): “Öyle ise kura çekelim, kura kime çıkarsa onu denize atalım” dedi. İlk kur'a Yunus'a çıktı. Fakat onu denize atmak istemediler ve kura'yı iki defa daha çektiler yine ona çıktı. Bu husus;

“Kur'a çekmişti de yenilenlerden olmuştu.” (Saffat Suresi, 37/141)

ayetinde de ifade edilmektedir. Derken Yunus (as.) kendini denize attı ve bir balık onu yuttu. Orada üç gün kaldı. Yunus (as.) balık için bir rızık olmadığı için onu incitmemiş, bilakis onun karnı, Hz. Yunus'a bir misafirhane olmuştu. Yunus (as.) balığın karnında;

“Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni tenzîh ederim. Gerçekten ben haksızlık edenlerden oldum.”

diyerek pişmanlığını ifade edip, Cenab-ı Hakk'ı tesbih etti.

Hz. Yunus balığın karnında Cenab-ı Hakk'ı tesbih edince melekler: *“Ey Rabbimiz, bolluk ve ferahlık halinde seni tesbih eden kuluna acıyıp onu belâdan kurtarmayacak mısın? Şüphesiz Senin rahmet ve şefkatin sonsuzdur.”* diye Cenab-ı Hakk'a niyaz ettiler. Allah u Teâlâ: **“Evet, onu balığın karnından kurtaracağım.”** buyurdu ve balığa emretti, o da Hz. Yunus'u denizin kenarına bıraktı. Bu husus bir ayette mealen şöyle ifade edilir:

“Zünnun'u da (balık sahibini) (hatırla). Hani o, (kavmine) öfkelenmiş olarak gitmişti de bizim kendisini hiçbir zaman sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. Derken o, karanlıklar içinde (kalıp): 'Senden başka hiçbir İlah yoktur. Seni tenzîh ederim. Muhakkak ben haksızlık edenlerden oldum.' diye (Allah'a) niyaz etmişti. Biz de onun duasını kabul edip üzüntüden kurtarmıştık, işte inananları böyle kurtarıyoruz.” (Enbiya Suresi, 21/87-88)

Evet, Hazret-i Yunus (as.) balığın karnına girinceye kadar sürekli olarak yapmış olduğu zikir ve tesbihleri balığın karnında da devam ettirmiş ve bu durum onun necat ve felah bularak sahil-i selamete kavuşmasına vesile olmuştur. Bu husus bir ayette mealen şöyle ifade edilmektedir: *“(Eğer Yunus) Allah'ı zikir ve tesbih edenlerden olmasaydı, kıyamete kadar balığın karnında kalacaktı.”* (Saffat Suresi 37/144) Bu hadise, şuurlu müminler için zikir-i ilahinin ehemmiyetini ortaya koyan en büyük bir misal ve bir ders-i ibrettir. Bu ayet-i kerimeden anlaşılıyor ki, Yüce Allah kendisini hayatı boyunca tesbih ve zikir eden Hazret-i Yunus'u (as.) balığın karnından kurtardığı gibi, müminleri de kendisini zikir ve tesbih etmelerine mukabil, **nefs-i emmarenin tehlikelerinden, şeytanın şerrinden, dünyevi ve uhrevi birçok sıkıntı, tehlike, meşakkat ve kederlerden** kurtarıyor.

Ömer Nasuhi Bilmen bu ayetin de tefsirinde şöyle der: *“(Eğer O) Hz. Yûnus (vaktiyle çokça tesbih edenlerden) Allah Teâlâ'yı fazla zikredenlerden, namaz kılıp tesbih edenlerden, ibadet eden takva sahibi kullardan (olmasa idi.) bu müthiş faciadan kurtulamazdı, hayatta kalarak bir daha kurtuluş sahasına varamazdı. Elbette ki, balığın karnında tekrar dirilecekleri güne kadar kalır, bir daha dünya yüzüne gelemezdi. İşte O'nun zühd ve takvası, fazlaca zikir ile, tesbih ile meşguliyeti kendisi için bir kurtuluş vesilesi olmuştur. Bundan, başkaları da bir ibret dersi almalıydılar.”*

Bediüzzaman Hazretleri de meselenin detayına girmeden Hz. Yunus'un (a.s) denize

atılması ve Cenab-ı Hakk'ın inayetiyle oradan kurtulmasından alınması gereken dersi şöyle nazara vermektedir:

"Hazret-i Yunus İbn-i Metta Alâ Nebiyyina ve Aleyhissalâtü Vesselâm'ın münacatı, en azîm bir münacattır ve en mühim bir vesile-i icabe-i duadır. Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'ın kıssa-i meşhuresinin hülâsası:"

"Denize atılmış, büyük bir balık onu yutmuş. Deniz fırtınalı ve gece dağdağalı ve karanlık ve her taraftan ümid kesik bir vaziyette münacatı, ona sūr'aten vasıta-i necat olmuştur. Şu münacatın sırr-ı azimi şudur ki:"

*"O vaziyette esbab bilkülliye sukut etti. Çünkü o halde ona necat verecek öyle bir zât lâzım ki; hükmü hem balığa, hem denize, hem geceye, hem cevvi semaya geçebilsin. Çünkü onun aleyhinde '**gece, deniz ve hut**' ittifak etmişler. Bu üçünü birden emrine müsahhar eden bir zât onu sahil-i selâmete çıkarabilir."*

"Eğer bütün halk onun hizmetkârı ve yardımcısı olsa idiler, yine beş para faydeleri olmazdı. Demek esbabın tesiri yok. Müsebbib-ül Esbab'dan başka bir melce' olamadığını aynelyakîn gördüğünden, sırr-ı ehadiyet, nur-u tevhid içinde inkişaf ettiği için şu münacat birdenbire geceyi, denizi ve hutu musahhar etmiştir. O nur-u tevhid ile hutun karnını bir taht-el bahir gemisi hükmüne getirip ve zelzeleli dağvari emvac dehşeti içinde; denizi, o nur-u tevhid ile emniyetli bir sahra, bir meydan-ı cevelan ve tenezzühgâhı olarak o nur ile sema yüzünü bulutlardan süpürüp, Kamer'i bir lâmba gibi başı üstünde bulundurdu. Her taraftan onu tehdid ve tazyik eden o mahlukat, her cihette ona dostluk yüzünü gösterdiler. Tâ sahil-i selâmete çıktı, şecere-i yaktin altında o lütf-u Rabbaniyi müşahede etti. "

"İşte Hazret-i Yunus Aleyhisselâm'ın birinci vaziyetinden yüz derece daha müdhiş bir vaziyetteyiz:

*"**Gecemiz, istikbaldir.** İstikbalimiz, nazar-ı gafletle onun gecesinden yüz derece daha karanlık ve dehşetlidir."*

*"**Denizimiz, şu sergerdan küre-i zeminimizdir.** Bu denizin her mevcinde binler cenaze bulunuyor; onun denizinden bin derece daha korkuludur."*

*"**Bizim heva-yı nefsimiz, hutumuzdur;** hayat-ı ebediyemizi sıkıp mahvına çalışıyor. Bu hut, onun hutundan bin derece daha muzırdır. Çünkü onun hutu yüz senelik bir hayatı mahveder. Bizim hutumuz ise, yüz milyon seneler hayatın mahvına çalışıyor." (Nursî B. S., Lem'alar, Birinci Lema)*

Zikrullahın feyiz ve bereketi fertlerin olduğu gibi, milletin ve memleketin de devam ve bekasına en büyük bir sebeptir. Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati şöyle ders vermektedir:

“Merkez-i Hilafet olan İstanbul'u beş yüz elli sene bütün âlem-i Hristiyaniyenin karşısında muhafaza ettiren, İstanbul'da beş yüz yerde fişkırان envâr-ı tevhid ve o merkez-i İslâmiyet'teki ehl-i imanın mühim bir nokta-i istinadı, o büyük câmilerin arkalarındaki tekyelerde "Allah Allah!" diyenlerin kuvvet-i imaniyeleri ve marifet-i İlahiyeden gelen bir muhabbet-i ruhanî ile cûş u huruşlarıdır.” (Nursî, B.S., Mektubat, Telvihât-ı Tis'a)

Zikrullahın dünyadaki mükâfatı bu derece olursa, ahiretteki mükâfatı elbette her türlü tasavvurun fevkindedir. Bu ise ebedi cennet hayatı ve onun en büyük semeresi olan rüyetullahtır. Bediüzzaman Hazretleri en büyük nimet olan Rüyetullah'ı veciz bir şekilde şöyle ifade etmektedir:

“İman ve muhabbetullahın neticesi: *Ehl-i keşif ve tahkikin ittifakıyla; dünyanın bin sene hayat-ı mes'udanesi, bir saatine değmeyen Cennet hayatı ve Cennet hayatının dahi bin senesi, bir saat müşahedesine değmeyen bir kudsî, münezzeh cemal ve kemal sahibi olan Zât-ı Zülcelal'in müşahedesini, rüyetidir ki; (Haşiye) hadîs-i kat'î ile ve Kur'anın nassıyla sabittir. Hazret-i Süleyman Aleyhisselâm gibi muhteşem bir kemal ile meşhur bir zâtın rüyetine iştiaklı bir merak, Hazret-i Yusuf Aleyhisselâm gibi bir cemal ile mümtaz bir zâtın şuhuduna meraklı bir iştiaq; herkes vicdanen hisseder. Acaba dünyanın bütün mehasin ve kemalâtından binler derece yüksek olan Cennet'in bütün mehasin ve kemalâtı, bir cilve-i cemali ve kemali olan bir zâtın rüyeti, ne kadar mergub, merak-aver ve şuhudu ne derece matlub ve iştiaq-aver olduğunu kıyas edebilirsen et...” (Nursî, B.S., Sözlür, Otuz İkinci Söz, Üçüncü Mevkîf, Dokuzuncu İşaret)*

(Haşiye): Hadîsin nassıyla "O şuhud, bütün lezaiz-i Cennet'in o derece fevkindedir ki, onları unutturur. Ve şuhuddan sonra ehl-i şuhudun hüsn-ü cemali o derece fazlaşır ki; döndükleri vakit, saraylarındaki aileleri çok dikkat ile zor ile onları tanıyabilirler" hadîste vârid olmuştur.

Üstad Hazretleri, Peygamber Efendimiz'in (sav.) miraçtan getirmiş olduğunu meyvelerden birinin de Rüyetullah olduğunu şöyle ifade etmektedir:

“Rüyet-i cemalullah meyvesini kendi aldığı gibi, o meyvenin her mü'mine dahi mümkün olduğunu, cin ve inse hediye getirmiştir ki, o

meyve, ne derece leziz ve hoş ve güzel bir meyve olduğunu bununla kıyas edebilirsin.” (Nursî, B.S., Sözlür, Otuz Birinci Söz)

Zikrin Çeşitleri

Başta Kur'an-ı Kerim ve onun en büyük tefsiri olan hadisleri okumak en büyük bir zikir olduğu gibi, Kur'an-ı Kerim'i anlamaya dair tahsil edilen ilimler de zikirdir. Zikir, hem lisan ile hem hal ile hem de kalp ile yapılır. İnsan, lisanıyla zikrettiği gibi gözüyle, kulağıyla,.. vs azalarıyla da zikredebilir. Yani, kainata ibret nazarıyla bakar, onda teşhir edilen harika eserleri tefekkür eder, bütün duygu ve hislerini Cenab-ı Hakk'ın rızası dairesinde ve yaratılış gayesine uygun olarak istimal eder; böylece kâmil bir mümin olur. Bediüzzaman Hazretleri şöyle buyurur:

“Cenâb-ı Hakk'ın masivasına (yani kâinata) mana-yı harfiyle ve Onun hesabına bakmak lâzımdır. Mana-yı ismiyle ve esbab hesabına bakmak hatadır.” (Nursî, B. S., Mesnevi-i Nuriye)

Aynı şekilde ibadetin en ulvisi, en mukaddesi, Allah'a karşı şükrün en mükemmel ifadesi, Cenab-ı Hakk'a yaklaşmanın ve rızasına mazhar olmanın, O'nu tazim, tesbih, zikir ve hamd etmenin en güzel yolu, en güzel vasıtası olan namaz da en büyük bir zikirdir. Çünkü; **“Namazın mânâsı Cenab-ı Hakk'ı tesbih ve ta'zim ve şükürdür.”** (Nursî, B.S., Sözlür, Dokuzuncu Söz) Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“(Ey Muhammed!) Kitaptan sana vahyolunanı oku, namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak (olan namaz) elbette en büyük zikirdir. Allah, yaptıklarınızı biliyor.” (Ankebut Suresi, 29/45)

Evet, Allah'ı hatırlamak ve anmak olan ve O'nun en ulvi ve kudsî bir daveti olan namaz, elbette ki zikirlerin en büyüğüdür ve Cenab-ı Hakk'a dost ve yakın olmaya en büyük bir vesiledir.

“Evet, nasıl ki Fâtiha Kur'ân'a, insan kâinata fihristedir; namaz da hasenata fihristedir.” (Nursî, B.S., İşârâtü'l İ'câz)

İnsan hem kalp, hem de lisan ile Cenab-ı Hakk'ı zikrederse, tam manasıyla kâmil bir mümin olur. İnsan zikre devam ettikçe batınî duyguları hayat bulur ve o zikir; vücudun bütün zerrelere kadar sirayet eder. Zikir, kut ve gıda hükmünde olduğundan, insan ondan daima sürur ve neşe alır. Öyle bir hale gelir ki, celalde cemali, cemalde celali müşahede edebilir. Yani her hadisatın altında bir rahmet cilvesi olduğunu anlar.

Birçok mürşit zikrin efdal olanının kalben yapılan zikir olduğunu ifade etmişlerdir. Allah'ın varlığını, birliğini, kudret ve azametini kâinatta temaşa etmek de akıl ve kalp ile yapılan bir zikirdir. İnsan kâinattaki acip, garip ve bedi olan sanat eserlerini tefekkür ederek ruhani bir neşeye nail olur.

Lisanen zikir, esma-i hüsnadan olan **“Ya Cemil, Ya Celil, Ya Latif, Ya Rahim, Ya Rahman, Ya Kerim, Ya Hayyu Ya Kayyum ...”** gibi ism-i şerifleri söylemekle, Cenab-ı Hakk'ı tesbih, ta'zim ve takdis etmektir.

Cenab-ı Hakk'ın güzel isimleri olan Esmâ-i Hüsnâyı vird edinmek ve onlarla niyazda bulunmak, duaların kabulüne vesiledir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Oysa en güzel isimler Allah'ındır. Bundan dolayı Allah'a onlarla dua edin.” (A'raf Suresi, 7/180)

Peygamber Efendimiz de şöyle buyurmuştur:

“Duâlarınızda Ya ze'l-celâli ve'l-ikram demeye dikkatlice devam edin”

Yine Rasulullah Efendimiz (sav.) bir adamın;

“Ya ze'l celâli ve'l ikram' (ey yüceliğin ve ikramın sahibi Allah'ım) diye duâ ettiğini işitince şöyle buyurmuştur:

“Haydi iste, duâna icabet edildi.” (Tirmizi, Dua 94)

Ebu Hureyre'den (r.a.) rivayet edildiğine göre, Rasulullah Efendimiz (sav.) bir işe fazla önem verdiği zaman gözlerini gökyüzüne çevirir “Subhânallâhi'l âzîm” derdi. Duâda ısrar ettiği zaman da **“Ya hayyu ya kayyum”** buyururdu.

Bu bakımdan, Cenab-ı Hakk'ın azamet ve kibriyasını ifade eden mukaddes kelimeleri sürekli tekrarlamak ve Kur'an-ı Kerimi devamlı okumak, insanın kalbine

sürur ve inşirah aklına da istikamet verir. Üstad Hazretleri bu hakikati şöyle ifade eder:

“Hem cismânî ihtiyâç gibi, mânevî hâcât dahi muhteliftir. Bâzısına insan her nefes muhtaç olur; cisme hava, ruha Hû gibi. Bâzısına her saat; Bismillâh gibi ve hâkezâ... Demek tekrar-ı âyet, tekerrür-ü ihtiyaçtan ileri gelmiş ve o ihtiyaca işaret ederek uyandırıp teşvik etmek, hem iştiyâkı ve iştiyhâyı tahrik etmek için tekrar eder.” (Nursî, B.S., On Dokuzuncu Söz)

Şunu da önemle ifade edelim ki, bir Müslüman Peygamber Efendimiz'in (sav.) herhangi bir sünnetine ittiba etse, Cenab-ı Hakk'ı hatırlatması cihetiyle zikretmiş olur. Yani, sünnet-i seniyyeye ittiba etmek başlı başına bir zikirdir. Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati şöyle ifade eder:

“Doğrudan doğruya Sünnete ittiba etmek, Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'ı hatıra getiriyor. O ihtardan o hatıra, bir huzur-u İlahî hatırasına inkılab eder. Hattâ en küçük bir muamelede, hattâ yemek, içmek ve yatmak âdâbında Sünnet-i Seniyyeyi müraat ettiği dakikada, o âdi muamele ve o fitrî amel, sevablı bir ibadet ve şer'î bir hareket oluyor. Çünkü o âdi hareketiyle Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâm'a ittibaini düşünüyor ve şeriatın bir edebi olduğunu tasavvur eder ve şeriat sahibi o olduğu hatırına gelir. Ve ondan şâri-i hakikî olan Cenab-ı Hakk'a kalbi müteveccih olur, bir nevi huzur ve ibadet kazanır.”

“İşte bu sırra binaen Sünnet-i Seniyyeye ittibaı kendine âdet eden, âdâtını ibadete çevirir, bütün ömrünü semeredar ve sevabdar yapabilir.” (Nursî, B. S., Lem'alar)

En Faziletli Zikir Hangisidir?

Zikrin en faziletlisi; **“La ilahe illallah”** lafzıdır. İhlâs ile bu mübarek ve mukaddes kelamı söyleyen bir insan, ebedi saadete giden yola girmiş olur. Peygamber Efendimiz şöyle buyurur:

“Benim ve diğer Peygamberlerin söylediği en faziletli kelam, 'La ilahe illallah' sözüdür.” (Muvatta, Hacc 246)

Hazret-i Ali (r.a) Peygamber Efendimiz'den (sav.) *"Allah'a en yakın ve kullara en kolay olan yolu"* göstermesini istemiş. Peygamber Efendimiz (sav.) de **"La ilahe illallah"** zikrini telkin etmiş ve bu tavsiyesini üç defa tekrarlamışlardır. Bazı müşitler de **"Zikrin efdali La ilahe illallah'tır."** demişler, bunu tarikatlarında rükn-ü azam ve vird-i zeban kabul ederek müritlerine telkin etmişlerdir. İnsan her zaman nur-u imanını bununla teccid eder ve tazeler. Nitekim Peygamber Efendimiz (sav.): **"İmanınızı La ilahe illallah diyerek tazeleyin."** buyurmuşlardır. (*Müşned, 2/359; et-Terğib ve't- Terhib, 2/415*)

Resûl-i Ekrem Efendimiz (sav.):

"Ey Ebu Hureyre! Yapmış olduğun her amel kıyamet günü tartılacaktır. Yalnız şehadet kelimesi tartılmaz. Zira sıdk ve ihlas ile bu kelimeyi söyleyen kişinin mizanının bir kefesine bu, diğerk kefesine de yer ve gökler bütün içindikilerle beraber konsa, şehadet kelimesi onlardan ağır gelir."

"Sıdk ü ihlas ile 'Lâilâhe illâllah' diyen kimse, yer dolusu günah ile de gelse, Allahu Teala onu affeder."

"Her namazın peşinden otuz üç kere Sübhânallah, otuz üç kere Elhamdülillâh, otuz üç kere de Allahü Ekber dedikten sonra 'Lâ ilâhe illâllahü vahdehulâ şerike leh. Lehü'l mülkü ve lehü'l-hamdü ve hüve alâ külli şey'in kadir' diyen kimsenin günahları deniz köpüğü kadar olsa da mağfiret olunur."

"Allah katında en sevimli dört kelime vardır, onlar da, 'Sübhanallah, Elhamdülillah, La ilâhe illâllah ve Allahü ekber' kelimeleridir. Bunları takdim ve te'hir etmekte beis yoktur. Hangisi ile istersen başlayabilirsin." (*Müslim, Mesâcid, 146*)

Bediüzzaman Hazretleri de bu kelimelerin ehemmiyetini şöyle ifade eder:

"Namazın mânâsı, Cenâb-ı Hakkı tesbih ve tâzim ve şükürdür. Yâni, celâline karşı kavlen ve fiilen "Sübhânallah" deyip takdis etmek. Hem kemaline karşı, lâfzan ve amelen "Allahü Ekber" deyip tâzim etmek. Hem cemaline karşı, kalben ve lisanen ve bedenen "Elhamdülillâh" deyip şükretmektir. Demek tesbih ve tekbir ve hamd, namazın çekirdekleri hükmündedirler. Ondandır ki, namazın harekât ve ezkârında bu üç şey, her tarafında bulunuyorlar. Hem ondandır ki, namazdan sonra, namazın mânâsını te'kid ve takviye için şu kelimât-ı mübareke , otuzüç defa tekrar edilir. Namazın mânâsı, şu mücmel hülâsalarla te'kid edilir." (Nursî, B.S Sözlere, 9.Söz)

Peygamber Efendimiz'e (sav.) Salat u Selam Okumanın Ehemmiyeti

Hiz. Peygamber'e (sav.) salat ü selam okumak Allah'ın emridir. Nitekim bir ayette mealen şöyle buyrulur:

“Muhakkak ki Allah ve melekleri Peygambere hep salat ederler. Ey iman edenler! Siz de O'na salat edin ve tam bir içtenlikle selam verin.” (Ahzap Suresi, 33/56)

Evet, şefkat ve merhamette en ileri olan Hazret-i Peygamber (s.a.v), daha dünyaya geldiği dakikada **“ümmeî ümmeî”** (ümmeîm, ümmeîm) dediği gibi, hayatı boyunca da hep ümmeîni düşünmüş, onların dünyevî ve uhrevî saadetlerini temin için gayret göstermiştir. Hem mahşerde herkes **“nefsî nefsi”** diyeceği zaman, yine O, **“ümmeî ümmeî”** (Buharî, Tevhid, 36) diyerek onların cehennem ateşinden kurtulmaları için Cenâb-ı Hakk'a yalvaracak ve böylece ümmeîne olan şefkat ve merhametini en ileri derecede gösterecektir. Hiz. Peygamber'in (s.a.v) ümmeîne karşı nasıl bir şefkat ve merhamet taşıdığı bir ayette şöyle ifade buyrulur:

“Size kendi içinizden gayet izzetli bir peygamber geldi. Zahmete uğramanız ona ağır gelir. (Kalbi) üstünüze titriyor. O, müminlere karşı pek şefkatli ve merhametlidir.” (Tevbe Suresi, 9/128)

Böyle bir peygambere ümmet olmak büyük bir şeref olduğu gibi, ona salat u selam okumak da en büyük bir vazife ve vefadır. Böyle bir Zat'ın şefaataına mazhar olmak, onun nurundan istifade etmek; ancak onun sünnetine uymak ve salat u selam okumakla mümkündür.

Peygamber Efendimiz (sav.) hadis-i şeriflerinde salat ü selam okumanın ehemmiyetini şöyle ifade etmektedir:

“Kim sabaha erdiği ve akşama girdiği vakit bana on salât getirirse kıyamet günü ona (hususî) şefaati olacaktır.” (Heysemî, Mecmau'z-zevâid, 10/120)

“Kim bana günde yüz defa salât edecek olursa Allah u Teâlâ onun yetmişî âhiretine otuzu dünyasına ait olmak üzere yüz hacetini

yerine getirir.” (Beyhakî, Şüabü’l-îmân, 3/111)

“Allah u Teâlâ benim kabrime bir melek vazifelendirmiş ve ona insanların isimlerini vermiştir. Kıyamete kadar bana salât (-ü selâm) edecek kimseleri kendi adı ve babasının ismiyle "Falan oğlu falan, sana salât (-ü selâm) etti" diye bana tebliğ eder.” (Heysemî, Mecmâu’z-zevâid, 10/162)

“Kıyamet günü insanların bana en yakın olanı, üzerime çok salât edenidir.” (Tirmizî, Salât, 357)

“Cum'a günü bana salât (-ü selâm)ı çok edin. Çünkü o gün, meleklerin hazır olup şahitlik edeceği bir "yevm-i meşhurdur. Bir kimse bana salât etmeye dursun onun salâtı, o kimse (virdinden) ayrıldığında bana arz olunur.” (Ebu Davud, Salat, 207; Nesaî, cuma 5, 45)

Bediüzzaman Hazretleri de salavatın ehemmiyetini şöyle ifade eder:

“Rahmetin en parlak bir misâli ve mümessili ve o Rahmetin en belîğ bir lisânı ve dellâlı olan ve Rahmeten li'l-âlemîn ünvânıyla Kur'anda tesmiye edilen Resul-i Ekrem Aleyhissalâtü Vesselâmın sünnetidir ve tebaiyetidir. Ve bu Rahmetenli-âlemîn olan Rahmet-i mücessemeye vesîle ise: salavâttir. Evet Salâvatın mânâsı Rahmettir. Ve o zîhayat mücessem Rahmete rahmet duası olan Salâvat ise, o Rahmetenli-âlemînin vüsûlüne vesiledir. Öyle ise sen Salâvatı kendine, o Rahmetenli-âlemîne vesile yap ve o Zâtı da Rahmet-i Rahman'a vesîle ittihaz et. Umum ümmetin Rahmetenli-âlemîn olan Aleyhissalâtü Vesselâm hakkında hadsiz bir kesretle Rahmet mânâsiyle Salâvat getirmeleri, Rahmet ne kadar kıymettar bir hediye-i îlâhiye ve ne kadar geniş bir dairesi olduğunu parlak bir Sûrette isbat eder.”

“Elhâsıl: Hazîne-i Rahmetin en kıymettar pırlantası ve kapıcısı Zât-ı Ahmediyye Aleyhissalâtü Vesselâm olduğu gibi, en birinci anahtarı dahi: "Bismillahirrahmânirrahîm"dir. Ve en kolay bir anahtarı da Salavattir.” (Nursî, B. S., Lem'alar)

Üstad Hazretleri; **“Eğer desen: Madem o Habîbullahtır. Bu kadar salâvat ve duaya ne ihtiyacı var?”** sualine ise şu harika cevabı verir:

“O zat (a.s.m.) umum ümmetinin saadetiyle alâkadar ve bütün efrad-ı

ümmetinin her nevi saadetleriyle hissedardır ve her nevi musibetleriyle endişedardır. İşte, kendi hakkında merâtib-i saadet ve kemâlât hadsiz olmakla beraber, hadsiz efrad-ı ümmetinin, hadsiz bir zamanda, hadsiz envâ-ı saadetlerini hararetle arzu eden ve hadsiz envâ-ı şekavetlerinden müteessir olan bir zat, elbette hadsiz salâvat ve dua ve rahmete lâyıktır ve muhtaçtır.” (Nursî, B.S., Mektubat, Yirmi Dördüncü Mektup, Birinci Zeyl, İkinci Nükte)

Allah’ım! Hz. Muhammed’e (sav.) yer ve göğü dolduracak kadar, felek çarklarını durduruncaya kadar ve parıldayan şimşeklerle birlikte bulutlardan akan sağanaklar gibi salât eyle!

“Allah’ım Efendimiz Hz. Muhammed’e ve O’nun âline; gece ile gündüzün birbirini izlediği, sabah ile akşamın birbirini takip ettiği, gece ve gündüz art arda gelip durduğu ve iki kardeş yıldızın (kutup yıldızı ve arkadaşı) karşılıklı doğdukları müddetçe salât eyle! Onun ve ehl-i beytinin ruhlarına tahiyye ve selâmlarımızı ulaştır! Haşır ve karar gününe kadar ona ve ehl-i beytine merhamet ve bereket ihсан eyle ve çok çok selâm eyle! Allah’ım! Bu salât ü selâmların her birerleri ile bizleri bağışla! Bize merhamet et ve bize lütufta bulun!”

“Manasını Bilmiyorum” Diyerek Zikri ve Kur’an Okumayı Terk Etmek Doğru mudur?

Manasını bilmiyorum diyerek Kur’an okumamak veya zikri terk etmek büyük hatadır. Zira, insanda birçok latife vardır, akıl bazı hakikatleri kavramazsa bile kalp ve ruh hissesiz kalmaz. Yemiş olduğumuz birçok meyvenin hangi vitamin deposu olduğu ve vücudumuza ne gibi faydalar sağladığı daha yakın bir zamanda ortaya çıktı. Birçoğunun ise faydasından habersiziz. Bizden önce yaşayan insanlar da o meyve ve sebzelerde ne gibi vitaminlerin olduğunu bilmiyorlardı ama, gene de onlardan istifade ediyorlardı. Aynı şekilde dünyaya yeni gelen bir çocuk da en gıdalı ve en latif olan sütün kendisine ne gibi faydalar sağladığından habersizdir, ama onunla beslenmekte ve gıdalanmaktadır. İnsanın manasını anlamadan okuduğu Kur’an ve diğer virdler de bunun gibidir. Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati şöyle ifade etmektedir:

“Zikreden adamın feyz-i İlahîyi celbeden muhtelif latifeleri vardır. Bir kısmı kalb ve aklın şuuruna bağlıdır. Bir kısmı da şuursuz, yani şuurlara tâbi değildir. رُبُّعَشْرَةَ لَا تُبَيِّنُ مِ husule gelir. Binaenaleyh gaflet ile yapılan zikirler dahi feyzden hâlî değildir.” (Nursî, B.S., Mesnevi-i Nuriye, Hubab)

“Kur'an-ı Azîmüşşan yalnız bir asra değil, bütün asırlara nazil olmuştur. Hem bir tabaka insanlara mahsus değil, bütün tabakat-ı beşere şumulü vardır. Hem bir sınıf insanlara ait değil, bütün beşerin sınıflarına raci'dir. Binaenaleyh herkes, her tabaka, her zaman, fehmine, istidadına göre Kur'an'ın hakaikından hisse alabilir ve hissedardır.” (Nursî, B.S., Mektubat)

Elbette ki Kur'an-ı Kerimi anlayarak okumak çok önemlidir. Ancak anlamıyorum diye okumayı terk etmek doğru değildir. Onu anlayarak okumak hem zikir hem de fikirdir, anlamadan okumak ise yine büyük bir zikirdir. Kur'an'ın her bir harfine en az on sevap verileceği hadislerde ifade edilmiştir. Mübarek gecelerde bilhassa Ramazan-ı şerifte binden ziyade olduğunu Bediüzzaman Hazretleri de şöyle ifade etmektedir:

“Ramazan-ı Şerifte sevab-ı a'mâl, bire bindir. Kur'ân-ı Hakîmin, nass-ı hadisle, herbir harfinin on sevabı var; on hasene sayılır, on meyve-i Cennet getirir.”

“Ramazan-ı Şerifte herbir harfin on değil, bin; ve Âyetü'l-Kürsî gibi âyetlerin herbir harfi binler; ve Ramazan-ı Şerifin Cumalarında daha ziyadedir. Ve Leyle-i Kadirde otuz bin hasene sayılır.” (Nursî, B.S., Mektubat)

“Evet, Kur'an, bitmez tükenmez bir hazinedir. Herkes kabiliyetine göre O'ndan hissesini alır. Onun her bir suresi, her bir ayeti, hatta her bir harfi hakikat ve feyiz hazinesidir. Bazen bir tek harf, bir sahife kadar hakikatleri ders verir. O'nun her bir harfi, bir havz-ı ekberdir, leziz bir kevserdir. suyu içmekle doyulmaz, kalp ve ruhlara onunla hayat bulur. Kur'an, uçsuz bucaksız bir okyanustur, derinliklerine ulaşılmaz. Çünkü; “Kur'an, şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi.. ve şu İslâmiyet âlem-i mânevîsinin güneşi, temeli, hendesesi.. ve avalim-i uhreviyenin mukaddes haritası... Ve Zât ve Sıfât ve Esmâ ve şunun-u İlahiyenin kavli-şârihi, tefsir-i vâzihî, bürhân-ı katıı, tercüman-ı sâtıı... Ve şu âlem-i insâniyetin mürebbisi.. ve insâniyet-i kübrâ olan İslâmiyetin mâ ve ziyâsı.. ve nev-i beşerin hikmet-i hakikiyesi.. ve insâniyeti saadete sevkeden hakikî mürşidi ve hâdîsi... ve insana hem bir kitab-ı şeriat, hem bir kitab-ı dua, hem bir kitab-ı hikmet, hem bir kitab-ı ubûdiyet, hem bir kitab-ı emir ve davet, hem bir kitab-ı zikir, hem bir kitab-ı fikir, **hem bütün insanın bütün hâcât-ı mâneviyesine merci' olacak çok kitapları tâzammun eden tek, câmi' bir KİTAB-I MUKADDES'tir.” (Nursî, B. S., Sözler, Yirmi Beşinci Söz)**

Yazılan bütün tefsirler o okyanustan ancak bir damladır. O'nu okuyan ve anlayan iman-ı kâmile erer. İnanmayan biri de onu hakkıyla ve insafla tetkik ederse, imana gelir. Onun için Kur'an'ın feyzi sonsuzdur. İsmi gibi manaları da güzeldir. Bu nihayetsiz feyizden istifade etmek, onun hükümlerine uymakla olur. Kadrini ehli iman bilir, ancak onu hakkıyla takdir etmek beşer idrakinin fevkindedir. Zira Kur'an'ın müminler için şifa ve rahmet olduğu bir ayette şöyle ifade edilir:

“Biz Kur'an'dan, mü'minler için şifa ve rahmet olacak şeyler indiriyoruz. (O Kur'an) zalimlerin ise, ancak hüsrânını artırır.” (*İsra Suresi, 17/8*)

Evet, Kur'an-ı Kerim'i okumak en büyük bir zikir olduğu gibi, onun hakikatlerini tefsir eden eserleri okumak da insana Cenab-ı Hakk'ı hatırlatması cihetiyle bir zikirdir. Bu vesileyle Kur'an'ın manevi bir tefsiri olan Risale-i Nur'larla ilgili sıkça sorulan bir suale kısaca cevap vermek istiyorum.

Bazı kimseler; *“Risale-i Nurların dilinin ağır olduğunu”* gerekçe göstererek okumadıklarını söylemektedirler. Zaman zaman bana bu soruyu soran kişilere latife olsun diye şöyle diyorum: “Madem ki okuyarak anlamıyorsunuz, öyle ise okumaya okumaya anlamaya çalışınız”.

Üstadımızın ifade ettiği gibi,

“Büyük bir bahçeye giren herkes, elinin ulaştığı kadar meyveleri toplar.”

“Bir şey bütün elde edilmezse, bütün bütün elden kaçırılmaz.” (Nursî, B.S., Lem'alar Otuzuncu Lem'a)

Bu bakımdan, Risale-i Nurları anlamadan okuyanlar da asla nasipsiz kalmazlar, o hakikat nurlarından istifade eder ve büyük bir feyiz alırlar. Risale-i Nur'ları devamlı olarak kişi, okudukça anlar, anladıkça, okuma iştihası daha da gelişir ve onun lezzetinden asla doyamaz. Her okuyuşta onda nice engin, derin ve ince manaların olduğunu anlar, büyük bir manevî zevk alır. Okuyan kişinin idraki gelişir, kalbi inşirah eder ve ruhu bir çok hakikatlere ayna olur. Bediüzzaman Hazretleri şöyle buyurur:

“Risaleler yalnız aklî mesail-i ilmiye değil; aynı zamanda kalbî, ruhî ve halî mesail-i imaniyedir. Aklınız her bir meseleyi tam anlamasa da ruh, kalb ve vicdânınız hissesini alır.” (Nursî, B.S., Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup)

Evet bu felaket ve helaket asrında büyük bir nimet olan Risale-i Nur’lar nice marifet, hakikat, feyiz ve esrarları havi eşsiz bir eserdir. O akılları tenvir eder; kalplere ve ruhlara inşirah verir, imanı inkişaf ettirir ve onun zevkini tattırır. Risale-i Nur, latifeleri terbiye eder, fikirlere istikamet verir, tefekkürü derinleştirir; ahlak-i aliyeyi inkişaf ettirir. Hakiki ihlasa ve hakikat-ı uhuvvete mazhar kılar.

Bu asırda en yüksek bir hakikat-i Kur’anîye, en büyük bir ders-i imaniye olan Risale-i Nur’un akıl ve dimağlarda yerleşmesi ciddi bir talim, büyük bir dikkat, gayret ve süreklilik ister. Bunun yolu sürekli olarak okumak, mütalaa ve müzakere etmekten geçer. Bu bakımdan bir nur talebesinin asıl gayesi; bu eserleri anlayarak okumak, anladığını hayatına tatbik etmek, hayatı boyunca ihlas ve istikamet üzere yaşamak olmalıdır.

Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi, bir kişi okuduğu veya dinlediği derin ve ince meseleyi anlamadığı takdirde, okumayı terk etmemeli, sabır ve teenni ile okumaya devam etmelidir. O büyük ders-i Kur’anîyenin nurundan istifade ve istifaze etmek için azami bir gayret gerekir. Aksi halde o büyük marifet ve hakikat derslerinden mahrum kalınır. Fen sahasında ilim tahsil etmeğe başlayan bir öğrenci, ben bu meseleyi anlamıyorum diye fakülteyi terk etmiyor, bilakis daha fazla cehd ve gayret gösteriyor.

Bu felaket ve helaket asrında büyük bir nimet olan Risale-i Nur’lar, nice marifet, hakikat, feyiz ve esrarları havi eşsiz bir eserdir. O akılları tenvir eder; kalplere ve ruhlara inşirah verir ve iman zevkini tattırır. Risale-i Nur, latifeleri terbiye eder, fikirlere istikamet verir, tefekkürü derinleştirir; ahlak-i aliyeyi inkişaf ettirir. Hakiki ihlasa ve hakikat-ı uhuvvete mazhar kılar. Bu bakımdan, Risale-i Nurları da ciddiyetle okumak ve anlamaya çalışmak lazımdır.